



Doelstellingen

Ons Doel

- Kinderen kennis laten opdoen over belangrijke Enschedese geschiedenis evenementen, zoals beschreven in de canon van Enschede
- Kinderen herkennen in het heden het ontstaan uit het verleden (logitudinaliteit)
- Kinderen krijgen belangstelling voor de Enschedese geschiedenis

Idee

Ons idee is dan ook om te komen tot interactieve website, waar docenten, maar ook leerlingen materiaal kunnen vinden om hun kennis te vergroten, continuïteit in de geschiedenis zien en interesse voor het vak vinden.

Enkele uitgangspunten:

- Het lesmateriaal is niet tijdelijk, maar te gebruiken voor langere tijd
- Het lesmateriaal is compleet w.b. inhoud, werkvormen en didactische aanwijzingen
- Het lesmateriaal valt binnen de kerndoelen, de 10 tijdvakken en de landelijke canon, zodat het de methode kan vervangen
- Het lesmateriaal is klassikaal, individueel alsmede in groepjes te gebruiken

Opbouw lessen:

- Elke les begint met een Inspirerend verhaal (verteld of verfilmd) rond:
 - Een voorwerp
 - Een persoon
 - Een gebeurtenis

Inleiding:

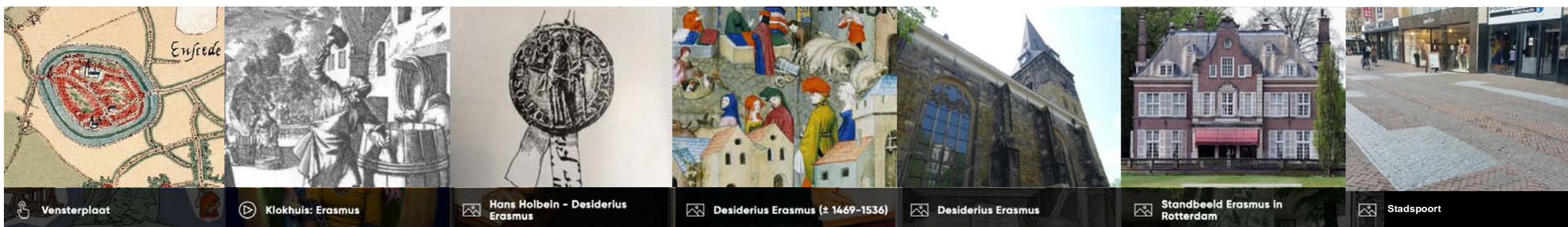
- Wat is nog zichtbaar in de huidige samenleving van het bovenstaande onderwerp?

Kern:

- Steeds rond 6 dimensies/aspecten
 - Hoe is het ontstaan (Historisch)
 - Waarom hier (geografisch)
 - In welk sociaal verband (Sociaal)
 - Wat heeft het gekost (economisch)
 - Is het mooi (esthetisch)
 - Welke waarden liggen er aan ten grondslag (ethisch)

Verwerking:

- Elk aspect afzonderlijk of geïntegreerd
- Individueel of in groepen
- Zo weinig mogelijk leesteksten met vragen, maar meer actieve verwerkingsvormen



[De Canon is vernieuwd!](#)

[Over deze site](#)

[Contact](#)

[Pers](#)

[Downloads](#)

[Actueel](#)

Sociale media



Blijf op de hoogte

E-mailadres

registreer

1325

Stadsrechten

De kermis

Rita en Frank zitten samen in het Reuzenrad. Ze gillen van plezier en houden van de spanning elkaars hand vast. Frank is in de zevende hemel als ze samen voor de tiende keer hoog boven Enschede even stil staan en een prachtig uitzicht hebben over de stad. Maar daar heeft hij niet zoveel oog voor.

Hij dankt diep in zijn hart degene die de kermis heeft bedacht. Daarvoor moeten we ver terug in de tijd. Terug naar de Middeleeuwen. Jan van Diest was, als bisschop van Utrecht, de baas in Twente. Hij wilde dat bezit goed beschermen tegen invallen door de bisschop van Münster of de hertog van Gelre (nu Gelderland). De stad kreeg wallen en grachten. Denk maar aan de namen Stadsgravenstraat en de Walstraat.

[← Canon van Enschede](#)



1119

[← Anascete](#)

1492-1528

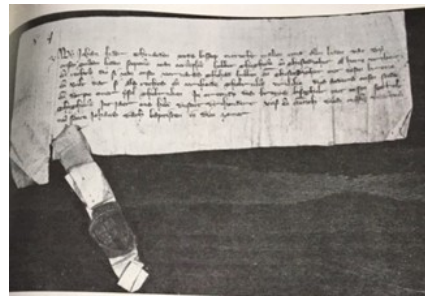
[De Gelderse Oorlogen →](#)



De baas in Enschede

De bisschop van Utrecht was de kerkelijke leider van alle christenen in Twente. Omdat hij zelf in Utrecht woonde, liet het bestuur van kerken in Twente over aan kanunniken van Oldenzaal. Door schenkingen, aankoop en veroveringen kreeg hij steeds meer bezit in Twente. Hij kreeg van de Duitse keizer het gebied in leen. De keizer was in naam de leenheer en liet bestuur van het gebied over aan zijn leenman; de bisschop van Utrecht. Hiermee was de bisschop niet alleen kerkelijk leider, maar ook mocht hij rechtspreken en belasting innen in Twente. Hij was nu echt de baas in Twente en stelde een drost, die in zijn naam regeerde. Die woonde meestal op het kasteel Twickel in Delden.

Enschede kreeg een eigen richter en hij bestuurde het plaatsje Enschede. In die tijd was dus kerk en staat niet gescheiden. Enschede werd steeds groter en belangrijker als verdediger van de grens met wat nu Duitsland heet. Ook had de bisschop veel geld nodig om zijn grondgebied te verdedigen of uit te breiden. Door al die oorlogen hadden de bisschoppen bijna altijd geldgebrek. Een belangrijk middel om aan geld te komen was om plaatsen, zoals Enschede stadsrechten te verlenen. Dat betekende dat de stad zijn eigen bestuur kreeg. Dat bestond uit burgemeesters, schepenen en een raad. Een schout was verantwoordelijk voor de politie. In ruil voor deze rechten moest de stad jaarlijks geld aan de bisschop betalen. Op 15 december 1325 bood de bisschop in hoogsteigen persoon Enschede de stadsbrief aan, waarin stond dat zij nu ook hun eigen regels en straffen mochten bepalen.





De plattegrond

In de vroege Middeleeuwen bestond Enschede uit niet veel meer dan een kerk, wat boerderijen en houten huizen. Het dorp lag ongeveer op de plek van het huidige Heekshuis.

Enschede had een 20 meter brede stadsgracht. Oostelijk van de oude kerk lag de stadsburcht met een eigen gracht, die verbonden was met de stadsgracht. Rond 1450 kreeg Enschede een tweede gracht. De buitengracht. De grond werd tussen beide grachten gebruikt als ophoging van de wal. Daarop kwam een houten hekwerk. Zeg maar een haag te staan. Rond 1600 wordt het stadskasteel verplaatst naar het zuidelijk gedeelte van de stad. Deze burcht wordt dan bewoond door de familie van Loen. Buiten de grachten waren 2 molens. De noordmolen en de zuidmolen. Je kon op 2 plaatsen de stad binnen komen. In het westen door de Veldpoort en in het oosten door de Espoort. "s avonds werden de bruggen bij beide poorten opgehaald en als de avondklok luidde, moesten de mensen binnen blijven. Buiten was het onveilig. Binnen de poorten waren de meeste gebouwen van hout, behalve de kerk, de burcht en het stadhuis. En dus erg brandgevaarlijk. Deze houten huisjes zouden we nu krotten noemen. Enschede is niet alleen in 2000 afgebrand maar ook al in 1225, 1455, 1517, 1750 en 1862.



[De Canon is vernieuwd!](#)

[Over deze site](#)

[Contact](#)

[Pers](#)

[Downloads](#)

[Actueel](#)

Sociale media



Blijf op de hoogte

registreer



Het leven in de stad

Langzaam maar zeker komen er ook andere middelen van bestaan in Enschede. Er komt meer handel doordat Enschede aan de doorgaande weg naar Duitsland ligt. Er komen nieuwe vormen van specialisatie oftewel er komen nieuwe ambachten bij. Deze ambachten zijn bij elkaar gevestigd. Zo heb je in Bakkersstraat enz. Zo kent Enschede de Kuipersdijk. Kuipen is het maken van vaten (tonnen van hout). Genoemd naar het feit dat daar enkele kuipers woonden en werkten. Dit noemt de derde stand, naast de adel en de geestelijkheid. Het stadsbestuur bestaat uit 2 burgemeesters, gekozen door de schepenen, die een soort (gemeente-) raad vormden. Er is ook een schout of richter, die zorgt voor de veiligheid in de stad. Alle inwoners waren wel weerplichtig. Dat wil zeggen dat zij de stad moesten beschermen. De meeste mensen in de stad waren arme sloebbers, die nauwelijks genoeg te eten hadden. Zeker in tijden van hongersnoden en de pest. Hiermee is er een scheiding tussen de marken en de stad. Ieder zijn eigen regels. Stadsmensen zijn vrij en de mensen in de marken waren vaak horigen. Als een horige één jaar in de stad verbleef, was hij ook vrij. (Stadslucht maakt vrij)



De Canon is vernieuwd!

Over deze site

Contact

Pers

Downloads

Actueel

Sociale media



Blijf op de hoogte

registreer



De markt

In 1518 had Enschede al het recht om 2x per jaar een jaarmarkt te houden gekregen. De eerste op de donderdag na Pasen (dus in de Lente) en de tweede op de eerste werkdag na Sint Maarten (dus na 11 november).

Jaarmarkten waren heel belangrijk in de Middeleeuwen. Het nieuwe seizoen begon en dus hadden mensen nieuwe dingen nodig, daarom kwamen veel handelaren naar de stad om hun waren aan te prijzen. Deze jaarmarkt bracht naast geld ook veel vertier in de stad. Er kwamen dan veel handelaren en bezoekers van buiten de stad. Daar kon de stad veel geld aan verdienen. Deze markten waren een feest, waar mensen tijden naar uitkeken. Niet alleen kon je van alles op de markten kopen, er hoorde ook een kermis bij, met zangers, dansers, poppenkastvoorstellingen, vuurspuwers, waarzegsters en kwakzalvers en andere charlatans, die geleverde konijnenkeutels als medicijnen verkochten. Jaarmarkten waren volksfeesten en daar hoort ook de kermis bij. Hier ligt dus het begin van de paaskermis van Enschede. De eerste van het jaar in Twente.

In Enschede mocht iedere dinsdag een gewone markt gehouden worden, waar groenten, vis en vee verkocht werden.

Enschede heeft nu haar jaarmarkten niet meer nodig en dus verloren, maar de kermis komt nog elk jaar naar Enschede. "Bedankt bisschop Jan", dacht Frank en kuste Rita op haar wang.



De Canon is vernieuwd!

Over deze site

Contact

Pers

Downloads

Actueel

Sociale media



Blijf op de hoogte

E-mailadres

registreer



De kerk op de Oude Markt

Het hele stadje is gebouwd van hout, behalve de kerk en de burcht. We weten niet hoe de burcht er uit heeft gezien. De kerk staat er nog steeds. De kerk op de markt is een rechthoekig gebouw grotendeels opgetrokken uit (Bentheimer) zandstenen. De hoofdingang is aan de westkant en het altaar stond naar het oosten. Richting Jerusalem. Het had kleine ramen met rondbogen. De toren is niet hoog en oogt zwaar. Dit heet Romaans. Latere uitbreiding herken je aan hogere ramen en spitsbogen. Dit heet Gothisch.

Is het misschien aardig om te vermelden dat zich aan de achterkant van de kerk een luikje bevond waar de mensen die besmet waren door de pest naar binnen konden kijken om de dienst te volgen? Dit dichtgemetselde luikje is nu nog steeds zichtbaar.



De Canon is vernieuwd!

Over deze site

Contact

Pers

Downloads

Actueel

Sociale media



Blijf op de hoogte

registreer



De rechtspraak

De rechtspraak in de Middeleeuwen was ingewikkeld. De priesters en kloosterlingen hadden hun rechtspraak en regels. De adel werd door rechters uit hun eigen stand beoordeeld. In de stad werd er rechtgesproken door de schepenen. En gold alleen voor de stadsbewoners. De boeren in de marken hadden hun eigen markerichters of boerichters.





1325

Stadsrechten

De kermis

Rita en Frank zitten samen in het Reuzenrad. Ze gillen van plezier en houden van de spanning elkaars hand vast. Frank is in de zevende hemel als ze samen voor de tiende keer hoog boven Enschede even stil staan en een prachtig uitzicht hebben over de stad. Maar daar heeft hij niet zoveel oog voor.

Hij dankt diep in zijn hart degene die de kermis heeft bedacht. Daarvoor moeten we ver terug in de tijd. Terug naar de Middeleeuwen. Jan van Diest was, als bisschop van Utrecht, de baas in Twente. Hij wilde dat bezit goed beschermen tegen invallen door de bisschop van Münster of de hertog van Gelre (nu Gelderland). De stad kreeg wallen en grachten. Denk maar aan de namen Stadsgravenstraat en de Walstraat.

Intro film



Literatuur

- Kinderboekenweek, [De Middeleeuwse stad](#), aflevering 3, 2020.
- Annemarie Bon, [Stoere Steffie en de stinkende stad](#), 2020.
- Thea Beckman, [Hasse Simonsdochter](#), 1983.
- Jo Briels, [Drie miljoen passen](#), 1998.
- Karen Cushman, [Zwerfkat](#), 1996.
- Piet Reynders, [Kwade maandag](#), 1999.
- Jan van Calsteren, [De zwarte dood](#), 1996.
- Jonathan W. Stokes, [De Middeleeuwen](#), 2020.
- Catherine Chambers, [Zo regeert een Middeleeuwse vorst zijn rijk](#), 2018.
- Jacques Vriens, [Strijd om de kathedraal](#), 2012.





1325

Stadsrechten

De kermis

Rita en Frank zitten samen in het Reuzenrad. Ze gillen van plezier en houden van de spanning elkaars hand vast. Frank is in de zevende hemel als ze samen voor de tiende keer hoog boven Enschede even stil staan en een prachtig uitzicht hebben over de stad. Maar daar heeft hij niet zoveel oog voor.

Hij dankt diep in zijn hart degene die de kermis heeft bedacht. Daarvoor moeten we ver terug in de tijd. Terug naar de Middeleeuwen. Jan van Diest was, als bisschop van Utrecht, de baas in Twente. Hij wilde dat bezit goed beschermen tegen invallen door de bisschop van Münster of de hertog van Gelre (nu Gelderland). De stad kreeg wallen en grachten. Denk maar aan de namen Stadsgravenstraat en de Walstraat.

Intro film



1. Maak een maquette/plattegrond van Enschede binnen de stadswallen.
2. Maak een opstel over de hygiëne in de stad. Denk daarbij aan toiletten en wasgelegenheden. Maar ook aan ziektes.
3. Als je de Middeleeuwse maaltijden met onze maaltijden vergelijkt. Wat valt op?
4. Maak een gebouw een tongewelf. Wat valt op bij de muren?
5. Bedenk voorbeelden waaruit blijkt dat ook nu nog er verschillende soorten rechtspraak zijn.





1325

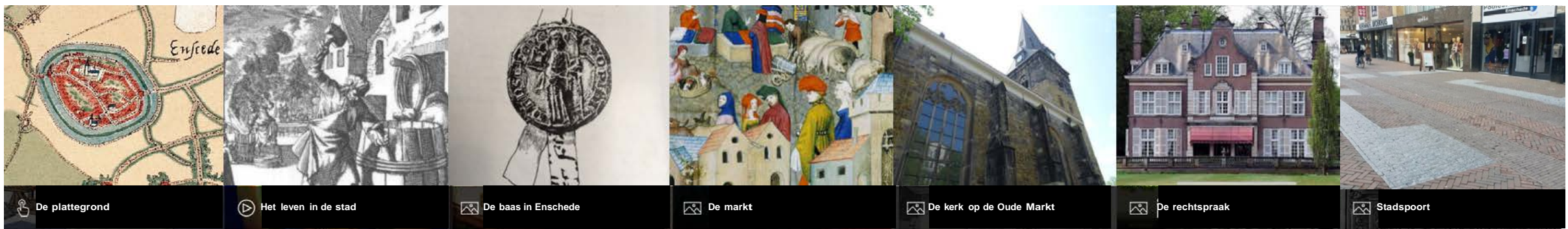
Stadsrechten

De kermis

Rita en Frank zitten samen in het Reuzenrad. Ze gillen van plezier en houden van de spanning elkaars hand vast. Frank is in de zevende hemel als ze samen voor de tiende keer hoog boven Enschede even stil staan en een prachtig uitzicht hebben over de stad. Maar daar heeft hij niet zoveel oog voor.

Hij dankt diep in zijn hart degene die de kermis heeft bedacht. Daarvoor moeten we ver terug in de tijd. Terug naar de Middeleeuwen. Jan van Diest was, als bisschop van Utrecht, de baas in Twente. Hij wilde dat bezit goed beschermen tegen invallen door de bisschop van Münster of de hertog van Gelre (nu Gelderland). De stad kreeg wallen en grachten. Denk maar aan de namen Stadsgravenstraat en de Walstraat.

Intro film



Maak een stadswandeling via rondwandeling van de vvv

Gebeurtenissen

- 800 Karel de Grote heerst over de Saksen. Dus is hij de baas over Enschede
- 1000 de eerste houten kerk in Enschede
- 1129 Enschede wordt genoemd in een schenkingsacte
- 1248 bisschop Jan van Nassau koopt hof te Enschede

Voor docenten

- 1325 Enschede krijgt stadsrechten
- 1530 Roelof van Scheven breekt de oude burcht af en bouwt een nieuw slot op het Van Loenshof. (genoemd naar de familie Van Loen)





1325

Stadsrechten

De kermis

Rita en Frank zitten samen in het Reuzenrad. Ze gillen van plezier en houden van de spanning elkaars hand vast. Frank is in de zevende hemel als ze samen voor de tiende keer hoog boven Enschede even stil staan en een prachtig uitzicht hebben over de stad. Maar daar heeft hij niet zoveel oog voor.

Hij dankt diep in zijn hart degene die de kermis heeft bedacht. Daarvoor moeten we ver terug in de tijd. Terug naar de Middeleeuwen. Jan van Diest was, als bisschop van Utrecht, de baas in Twente. Hij wilde dat bezit goed beschermen tegen invallen door de bisschop van Münster of de hertog van Gelre (nu Gelderland). De stad kreeg wallen en grachten. Denk maar aan de namen Stadsgravenstraat en de Walstraat.

Intro film



- www.Indebuurt.nl, mysterie opgelost: waar zijn de grachten van Enschede gebleven?, 07-10-2017.
- www.uitinenschede.nl, de geheimpjes van Enschede, 13-01-2021.
- www.schooltv.nl, Bij de mensen thuis in de Middeleeuwen.14-06-2005.
- www.youtube.com, Leven in een Middeleeuwse stad, 05-03-2016.
- www.wikikids.nl, Middeleeuwse stad (videolink Teleblik).
- www.youtube.com, Marc Sanders, een kijkje in de Middeleeuwse keuken, 23-07-2010.
- www.schooltv.nl, Op straat in de Middeleeuwen, 14-06-2005.
- www.sites.google.com, eten en drinken –Middeleeuwse queeste, bron 4 en 5.

